

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 6

Fylke: Møre

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Kvernes.

Emne: Folkelege musikkinstrument

Bygdelag: Nordmøre

Oppskr. av: L. J. Mork

Gard: Mork i Kvernes

(adresse): Afset

G.nr. 10 Br.nr. 8.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Eiga røynsle og fortalt meg.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Bestemor mi, fødd 1829.

Bolk A.

SVAR

Instrument som det er spørsmål etter:

I. Fele. Her paa staden har etter det eg har høyrte berre vore bruka vanleg fele, og kalla tyskfele. Hardingfele er dels kome i bruk i seinare tid, men etter det eg forstaar er denne no paa retur.

II. Sjaa framanfor.

III - VI. Ukjend her.

VII Salmodikon - og kalla notestokk, var noko bruka i min barndom av lærarar i folkeskulen, men er no gaatt heilt av bruk.

VIII - XVII. Ukjend her. Det einaste er kanskje seljefløyte og halmpipe, men desse var berre bruka av ungar til aa lage "ulyd" med og kan vel neppe setjast ilag med musikkinstrument.

Bolk B.

Byinstrument:

Av slike har eg berre høyrde nemnd klarinett. Bestemor mi fortalde at klarinett tildels vart bruka saman med fele til aa spele til dans i den tid ho var ung, d.v. s. for omlag 100 aar sidan. I mi tid har dette eller andre slike instrument ikkje vore i vanleg bruk her. Her skal dog nemnast trekkspell, eller som det oftast vart kalla: "dragspell". Dette instrument var vanleg bruka, iall fall for minst 50 aar sidan, men det var halde for simplare instrument enn fele. I seinare tid er bruken av trekkspillet sikkert auka.

Om alle framanfor nemnde instrument er aa nemna at dei mest var bruka til aa spela til dans. Dette gjeld sjølvsagt ikkje salmodikonen.

Bolk C.

Larmeinstrument.

Av slike har eg berre høyrde nemnd kraaksmelle. Korleis dette "instrument" var laga, kan eg ikkje gje nokor opplysning om, men det er meg fortald at det vart bruka til aa skreme fugl, serleg kraake, med.

Samstundes maa eg kanskje nemna eit larmein-

strument som var kalla "vasshammar". Dette skulle vera eit hjul som var sett opp i ein bekk, og meddi hjulet vart dreve rundt av vatnet vart ein hammar løfta opp og slo ned att mot ein metallplate, t. d. ein gamal jarnspade. Om denne innretninga vart bruka til noko nyttigt, t. d. til aa skrema fugl med, veit eg ikkje. Helst trur eg det var noko som ungar leikte seg med.

Bolk D.

Mellomalderlege musikkinstrument.

Slike er ukjend her.

"

Etter at framanfor staa-ande er skreve er eg vorte merksam paa "Aalmene spørsmaal O. s. b. i bok A!"

Til det skal eg svara: Bolk A. *Felu*:

- 1) Instrumentet er gamalt kjend og har truleg vore ibruk fraa svært gamal tid. Av namn paa dei einskilde delar av fela kan nemnast halsen, hesten og bogen. Til aa bera fela i vart bruka ein kasse, som i gamal tid vert kalla felestokk.
- 2) Det ikkje raad aa seia kva tid fela kom ibruk her eller kor den kom ifraa.
- 3) Dei feler som var bruka her, vart truleg innførd fraa andre bygder eller kjøp i Kristiansund eller Trondheim. Eg har ikkje høyrd om felemakarar her i bygda. Derimot gaar sagn om ein namnsford felemakar i Tingvoll paa Nordmøre. Han skulle bu paa garden Hoem i Tingvoll. Kva tid han levde eller kva han heite, veit eg ikkje. Dei feler han laga, var kalla Hoemsfeler, og dei skulle som sagt vera sers gode. Om dette vil De truleg faa meir greie, dersom De har nokon hjelpemann i Tingvoll.
- 4 - 12) Ikkje noko sers aa merka.
- 13) Av nolevande kan eg her nemna lærar Bjarne Megard, adr. Rokset, som sers flink felespellemann.

Mork den 1. desember 1947.

Med vyrdnad:

Gaar til Norsk Etnologisk Gransking, Bygdøy.